OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

HE 103/2023 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan sivistysvaliokunta 15.2.2024

Erityisasiantuntija Jenni Nuutinen
Erityisasiantuntija Liisi Hakalisto

Taustaa

- Varhaiskasvatuksen yksityisten palveluntuottajien tiedot rekisteröitiin aikaisemmin Valviran ja avien ylläpitämään yksityisten palvelunantajien rekisteriin Valveriin.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan uudistuksen myötä Valveri korvattiin uudella Soteri-rekisterillä, jonka käyttöönotto alkoi 1.1.2024.
- Soterista säädetään sote-valvontalaissa (741/2023). Yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen tuottajien rekisteröinti perustuu varhaiskasvatuslakiin. Soterin käyttöönotosta varhaiskasvatuksessa on jo säädetty aikaisemmin.
- Soteri sähköistää lupa- ja rekisteröintiprosessit niin, että palveluntuottajat tekevät hakemukset täysin sähköisesti Soterin kautta.
- Soterissa on jo valmius siihen, että sote-palveluntuottajien rekisteröinnissä hyödynnetään teknisiä rajapintoja muiden viranomaisten rekistereihin.

Esitettävät muutokset 1/2

- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi aluehallintovirastojen ja Valviran tiedonsaantioikeuksista niin, että ne voisivat hankkia tarvitsemansa mm. OKM:n asetuksessa (890/2022) säädetyt tiedot muilta viranomaisilta.
- Esityksen myötä varhaiskasvatuksen lupa- ja rekisteröintiprosessissa sekä valvonnassa voitaisiin hyödyntää tiedonhakurajapintoja muiden viranomaisten rekistereihin. Näin luvanhakija ei joutuisi hankkimaan ja toimittamaan kaikkia luvan myöntämiseksi vaadittavia liitteitä itse.
- Aluehallintovirastot ja Valvira voisivat hankkia tietoja esimerkiksi Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamien velvoitteidenhoitoselvitysten avulla ja muista viranomaisrekistereistä.

→ Muutoksia myös Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin.

Esitettävät muutokset 2/2

- Lisäksi ehdotetaan, että lupahakemuksen olisi sisällettävä varhaiskasvatuksen tietovarannon Vardan käyttäjähallinnan ja tietosisällön varmistamiseksi tarvittavia välttämättömiä tietoja, joilla tuetaan saumatonta uuden toimijan käyttäjätunnusten luontia Vardaan.
- Lisäksi säädettäisiin lupakäsittelyyn ja rekisteröintiin tarvittavien tietojen toimittamisesta sähköisesti Soterin kautta.
- Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Tavoitteet

- Esityksellä digitalisoidaan ja sujuvoitetaan varhaiskasvatuksen lupa- ja rekisteröintiprosessia niin luvanhakijan kuin luvan myöntävän viranomaisen näkökulmasta.
- Esityksen myötä lupaviranomaisella olisi luvan myöntämisessä käytettävissään ajantasaiset tiedot niiden alkuperäisistä tietolähteistä, eikä jo kerran viranomaisen rekisteröimää tietoa kysyttäisi enää uudestaan luvan hakijalta.
- Esityksen tavoitteena on keventää varhaiskasvatustoimijoiden hallinnollista taakkaa, vähentää lupa- ja rekisteröintiprosessiin liittyvää manuaalista työtä ja lisätä lupakäsittelyssä tarvittavien tietojen oikeellisuutta.
- Esitys osaltaan toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjauksia digitaalisen asioinnin ensisijaisuudesta.

Pääasialliset vaikutukset

- **Taloudelliset vaikutukset**
  - Ei kustannuksia aveille tai Valviralle.
  - OKM:lle Soteri-rekisterin ylläpitokustannusten arvioidaan olevan vähäiset, 0—30 000 euroa vuosittain.
- **Viranomaisvaikutukset**
  - Lupaprosessissa tarvittavien tietojen hakeminen muiden viranomaisten rekisteristä sujuvoittaa ja vähentää luvan myöntävän viranomaisen työtä.
  - Muutokset mahdollistavat aikaisempaa ajantasaisempiin tietoihin pohjautuvan riskiperustaisen varhaiskasvatuksen viranomaisvalvonnan.
- **Yritysvaikutukset**
  - Keventää yksityisten päiväkotitoimijoiden lupaprosessia ja säästää kustannuksia. Lupa- ja rekisteröintiprosessi voi myös nopeutua.
  - Voidaan arvioida, että yksityistä päiväkotitoimintaa harjoittavilla palveluntuottajilla on jo olemassa tietotekniset valmiudet sähköiseen asiointiin, joten sähköisen asioinnin velvoittavuudella ei ole yritysvaikutuksia.

Lausuntopalaute 1/2

- Esitysluonnos oli lausunnoilla marras-joulukuussa 2023.
- Lausunnonantajat pitivät esitettyjä muutoksia tarkoituksenmukaisina ja näkivät myönteisenä esityksen tavoitteen yksityisen varhaiskasvatuksen lupamenettelyn ja rekisteröinnin kehittämisestä ja digitalisoimisesta.
- Erityisesti aluehallintovirastot ja Valvira pitivät ehdotuksia hyvinä ja tarpeellisina.
- Lausunnonantajat antoivat lähinnä teknisluonteisia tarkennus- ja korjausehdotuksia.
    - Minkälaisia tietoja ehdotetun tiedonsaantioikeussäännöksen perusteella voitaisiin pyytää?
    - Ketkä ovat keskeisiä viranomaisia, jolta tietoja voitaisiin pyytää?

    → Näitä tarkennettiin esityksen jatkovalmistelussa

Lausuntopalaute 2/2

- Muutamat lausunnonantajat oudoksuivat, että tietoa varhaiskasvatuksen palveluntuottajista tullaan keräämään jatkossakin sosiaali- ja terveydenhuollon lähtökohdista kehitettyyn rekisteriin.
    - Soterin käyttöönotosta varhaiskasvatuksessa on säädetty jo aikaisemmin lailla 742/2023. Tuolloin katsottiin, että Soteri on tarkoituksenmukaisin järjestelmä tietohallinnon järjestämisen sekä kustannustehokkuuden kannalta.
- Avit ehdottivat, että lupahakemuksessa olisi ilmoitettava myös palveluntuottajan puolesta määräämisvaltaa käyttävien henkilötunnukset.
    - Tällä esityksellä on tarkoitus säätää teknisistä rajapinnoista ja tarvittavista tiedonsaantioikeuksista. Henkilötunnuksen lisääminen edellyttäisi tarkempaa valmistelutyötä ja huolellista tietosuojavaikutusten arviointia.